

KYRKNYTT

Eda-Köla pastorat

December 22 – Februari 23

"Var hälsad sköna morgonstund"

Den gamle prästen var på väg till julottan i den tidiga juldagsmorgonen. Det snöade kraftigt och det var svårt att se vägen. Plötsligt som han går där i sina egna tankar dyker ett ljussken upp framför honom. Det närmar sig och tar formen av två lysande vita vingar och han tycker sig se änglaskarorna komma mot honom på vägen denna tidiga morgon. Han faller på knä i snödrivorna beredd att möta det fantastiska underverket.

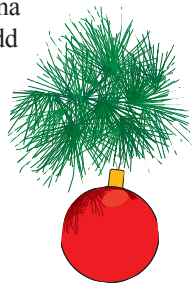
Då hör han ljudet! Ett genomträngande dån från en dieselmotor. Änglavingarna blir med ens till två snökaskader i strålkastarskenet från bygdens plogbil.

Den gamle prästen ler för sig själv: "tänk att plogbilen denna morgon fick vara med och sprida julens evangelium!"

Rubriken ovan är hämtad från psalm 119 i den svenska psalmboken, en psalm som har inlett julottorna runt om i vårt land genom många generationer.

Texten handlar om Jesus som föds till jorden just denna tidiga morgon och vars födelse varit omtalad och förutsett genom historien. Den redogör för syftet med Jesu liv här på jorden och förmedlar julens glädjebudskap i fantastiska ordalag som exempelvis:

- "Han kommer följd av frid och hopp, de villade att söka opp och hjälpa de elända."
- "att vårt hjärta frid må vinna och en öppen himmel finna."
- "Han kommer till vår frälsning sänd och nådens sol av honom tänd, skall sig ej mera dölja."

Texten har behållit sin "gammalsvenska" karaktär men är inte mindre triumferande för det. Det är julens budskap när det är som bäst. Ett nyfött barn som skall förvandla hela världen och återställa allt till utgångsläget igen.

Vi tänker inte så ofta på att relationen till Gud var skadad en gång – så skadad att den aldrig skulle kunna repareras. Det hade bokstavligt talat varit ute med hela skapelsen och mänskligheten om inte det lilla barnet, genom Guds villkorlösa kärlek, hade fötts den första julmorgonen i ett stall där utanför Betlehem.

Barnet i krubban som kom till jorden för vår skull, för att visa på Guds kärlek och hur vi skall leva och vara mot varandra, men även för att återställa det som var förlorat och ge oss det eviga livet som gåva. Detta är en julklapp som heter duga och precis som änglaskarorna sjöng för de förskrämda herdarna ute på fälten så får även vi stämma in i: "Gloria in excelsis Deo et in terra pax!" – "Ära vare Gud i höjden och på jorden fred!"

Ett budskap mer än väl värt att begrunda i dessa tider!

Ett budskap som ger hopp och som sträcker sig bortom mörker, kyla, krig och död!

En kärleksfull och välsignad juletid önskas er alla med hopp om ett Gott Nytt och Ljusare 2023!

Tony Danielsson / Präst i Eda-Köla pastorat

Telefonlista

PASTORSEXPEDITION		VAKTMÄSTARE		KYRKORÅDETS ORDF.	
Köla församlingshem, 673 96 Åmotfors	0571- 320 03	EDA		Eva Magnor	070-537 45 17
må - tors 9.00 - 13.00		Patrik Lövgren	0571- 133 09		
Lena Sjöberg	0571- 133 17	patrik.lovgren@svenskakyrkan.se		ARBETSKRETSAR	
Anette Karlberg, kanslichef	0571- 133 16	Tina Olsson	0571- 133 18	Ordf Järnskog Inez Hjalmarsson	073-027 43 59
		tina.olsson@svenskakyrkan.se		Ordf Skillingmark Margareta Gustavsson	070-256 82 10
KYRKOÅRDSEXPEDITION		JÄRNSKOG		KYRKNYTT	
Nolby, 673 92 Charlottenberg	0571- 388 65	Daniel Christiansson	0571- 133 04	Silvia Handzic	070-309 58 33
må - tors 9.00 - 13.00		daniel.kristianson@svenskakyrkan.se		HEMSIDA	
Kerstin Elvierson	0571- 133 08	Patrik Lövgren	0571- 133 09	www.svenskakyrkan.se/eda-kola	
PRÄSTER		KÖLA/SKILLINGMARK		E-POST	
Mia Brodin	0571- 133 12	Daniel Christiansson	0571- 133 04	Pastorsexpedition:	
Günter Hölischer	0571- 133 02			eda-kola.pastorat@svenskakyrkan.se	
gunter.holscher@svenskakyrkan.se		KONDOLEANSER		Kyrkogårdsexpedition:	
Carin Sahlen Axelsson	0571- 133 11	Blomsterfonden Eda	0571- 320 03	eda-kola.kgf@svenskakyrkan.se	
carin.sahlen-axelsson@svenskakyrkan.se		bg 462 - 2783		FACEBOOK	
Tony Danielsson	0571- 133 13	Blomsterfonden Järnskog	0571- 320 03	Svenska Kyrkan Eda-Köla	
tony.danielsson@svenskakyrkan.se		bg 757-4882		SWISH	
KYRKOMUSIKER		Blomsterfonden Köla	0571- 320 03	Eda kyrka	123 202 91 55
Han Young Kim	0571- 133 01	bg 762-1162		Kyrkans hus	123 056 01 69
hanyoung.kim@svenskakyrkan.se		Blomsterfonden Skillingmark	0571- 320 03	Åmotfors kyrka	123 157 33 02
Anna-Carin Lövgren	0571- 133 07	bg 462 - 2957		Köla kyrka	123 644 23 96
anna-karin.lovgren@svenskakyrkan.se				Järnskogs kyrka	123 221 37 91
Birgitta Nolgård Jeppsson	0571- 133 06			Skillingsmarks kyrka	123 516 69 05
birgitta.nolgardjeppsson@svenskakyrkan.se				Lersjöns kapell	123 130 40 96

Julkonsert i traditionell ton

**Vi sjunger in julen med våra älskade
sånger**

**Järnskog-Skillingmarks kyrkokör
Kjell-Arne Öman
Agneta Kazen**

**Söndag 4 december kl. 18:00
Järnskogs kyrka**

LUCIAFIRANDE

JÄRNSKOGS KYRKA

Tisdagen 13 december kl. 17.30

Konfirmanderna

Birgitta Nolgård-Jeppsson, Sara Karlsson,
Tony Danielsson

EDA KYRKA

Tisdagen 13 december kl. 19.00

Konfirmanderna

G.Hölscher, K-A.Öman, S.Handzic
C.Skoglund

Julkonsert

Söndagen 11 December kl. 18:00 | Eda kyrka

**Eda kyrkokör, Bengt Larsson
Fredrik Helgesson
Marta Möller
Ylva Holmstrand**

Välkommen på *Julkonsert*
med
Birgit Brinck
&
Maria Nilsson-Snedsböl

Måndagen den 19:e Dec
kl 18.00 i Kyrkans Hus .

"Var hälsad sköna morgonstund"

Julottor i våra kyrkor

Eda kyrka	Köla kyrka	Skillingmarks kyrka
Juldagen kl. 07.00	Juldagen kl. 07.00	Juldagen kl. 07.00
Kyrkokören	Kyrkokören	Kyrkokören
T.Danielsson	G.Hölscher	A. Överby
B.Larsson	B.Nolgård-Jeppsson	A. Kazen

**"EN STJÄRNA GICK PÅ
HIMLEN FRAM"**

Julkonsert i Köla kyrka
26 december kl. 18.00

Köla kyrkokör & Köla manskör
Fredrik Helgesson, Mats Berglund
Birgitta Nolgård-Jeppsson, Tina Lundberg

Bild: IKON/Svenskakyrkan

JULÅFTON

Samling kring julkrubban

Järnskogs kyrka kl. 11.00

C.Sahlén-Axelsson & K-A.Öman

Åmotfors kyrka kl. 11.00

T.Danielsson & B.Nolgård Jeppsson

Julnattsgudstjänst

Eda kyrka kl. 23.30

Kören: G klaven
G.Hölscher & B.Larsson

NYÅRSHELGEN

Nyårsafton 31/12

Nyårsbön

Köla kyrka kl. 15.00

C.Sahlén-Axelsson & B.Nolgård-Jeppsson

Nyårsbön

Lamperudsgården kl. 17.00

B.Nolgård-Jeppsson

Nyårsdagen 1/1

Gudstjänst i nyårstid

Kyrkans hus kl. 14.00

T.Danielsson & B.Nolgård-Jeppsson

Gudstjänst i nyårstid

Järnskogs kyrka kl. 18.00

Rebecka Hugne - trumpet
T.Danielsson & B.Nolgård-Jeppsson

Julfester

Med dans kring granen och överraskningar för barnen

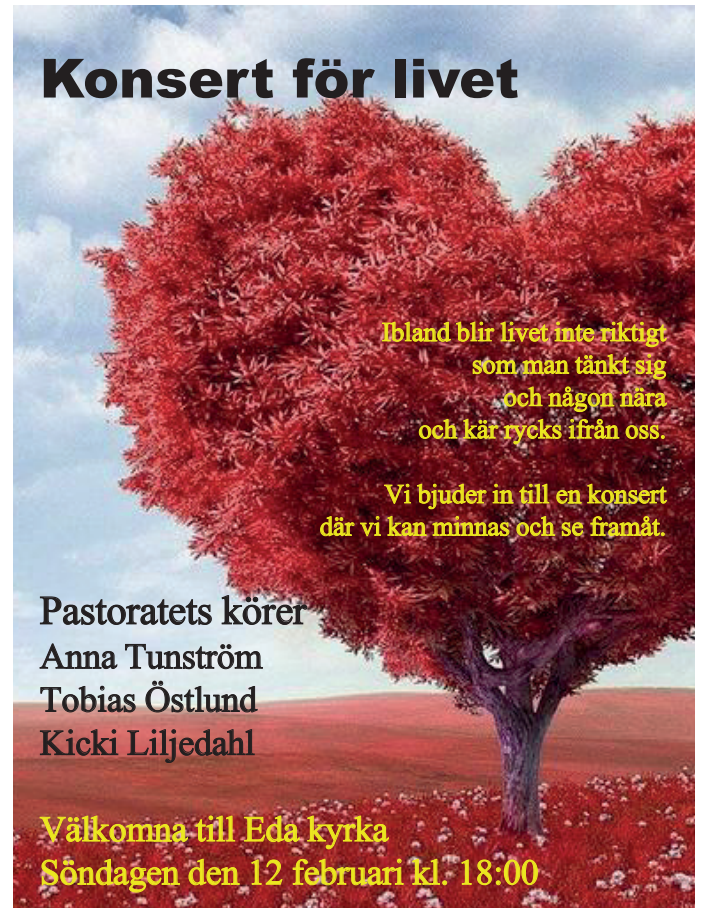
Fredag 6 januari Köla församlingshem 11.00 A. Överby	Lördag 7 januari Nalby församlingshem 12.00 G.Mötscher Järnskögs församlingshem 15.00 A.Överby
---	---

Trettondagskonsert

6 januari kl. 18 i Eda kyrka

Eda kyrkokör, Bengt Larsson
Köla manskör, Tina Lundberg
Carin Skoglund
Lena Olsson
Anna Vass
Christina Höglund Patel
Karin Graeber
Kjell-Arne Öman

Konsert för livet

Ibland blir livet inte riktigt
som man tänkt sig
och någon nära
och kär rycks ifrån oss.

Vi bjuder in till en konsert
där vi kan minnas och se framåt.

Pastoratets körer
Anna Tunström
Tobias Östlund
Kicki Liljedahl

Välkomna till Eda kyrka
Söndagen den 12 februari kl. 18:00

FAMILJEFEST

Söndagen den 5 februari

Köla kyrka 11.00

Ta med hela familjen, släktingar och vänner!
Dopfamiljer får separat inbjudan!

Vi börjar med
Familjegudstjänst i kyrkan
med utdelning av alla dopänglar.
Barnkören medverkar.

sen blir det
kalas i församlingshemmet med
tårta, saft och kaffe.
Lekar, sånger & överraskningar

Va kul dä ska bli! ☺

Tusen och en pipa

Hanyoung Kim
Karin Graeber

Lördagen 18 februari
kl. 18:00
Eda kyrka

DIAKONI

är kyrkans sociala arbete och handlar om att med respekt och delaktighet möta människor i livets alla situationer. Det kan handla om allt ifrån ensamhet, sorg och funderingar över livet till psykisk ohälsa och social utsatthet. Grunden för arbetet är Guds kärlek som den möter oss i Jesus Kristus.

Kölatimmen

Plats: Köla församlingshem

När: Tredje torsdagen i månaden

Tid: Klockan 11.00

Ett program innehållande andakt, underhållning, lunch, lotteri, kaffe och trevlig gemenskap.

Upstart: Se kalendarium

Jarnskestûnna

Plats: Järnskogs förs.hem

När: Sista tisdagen i månaden

Tid: Klockan 11.00

Ett program innehållande andakt, underhållning, lunch, lotteri, kaffe och trevlig gemenskap.

Upstart: Se kalendarium

Förmiddagsträff

Plats: Kyrkans hus

Åmotfors kyrka

När: Andra tisdagen i månaden

Tid: Klockan 11.00

Vi fikar, samtalar, sjunger och umgås. Ibland med inbjuden gäst.

Upstart: Se kalendarium

NYHET ! Nolbyträffen

Plats: Nolby församlingshem

När: Första tisdagen i månaden

Tid: Klockan 11.00

Ett program innehållande andakt, underhållning, lunch, lotteri, kaffe och trevlig gemenskap.

Upstart: Se kalendarium

Andakter på äldreboende

Pastoratet ombesörjer en kontinuerlig andaktsverksamhet runt om på kommunens äldreboende i Charlottenberg, Åmotfors och Koppom.

Se vidare kalendariet

ERNÄS SOPPKÖK

Varje fredag kl. 12.00 i Kyrkans hus
Charlottenberg

En mötesplats i vardagen med hemlagad soppa och fin gemenskap.

Självård & enskilt samtal

Svenska kyrkan erbjuder gratis samtal i livets alla situationer.

Ring 0571-32003 och fråga efter en präst så bokar vi en tid!

Kvinnojouren Eva

Tel: 070-5379567

mån, ons, fre kl. 08.00-17.00

tis, tors kl. 17.00-21.00

NÖDSITUATION

Om du inte får tag på någon av oss kan du alltid ringa jourhavande präst som nås via larmnummer 112.

Socialtjänstens journummer är även kopplat till 112. (gäller helger & nätter)

Välkommen till gudstjänster och träffar!

Titta alltid i predikoturen i tidningen eller på www.svenskakyrkan.se/eda-kola, för aktuell information.

Med reservation för ändringar pga corona.

tor 1 dec	11.00	Köla förs.hem	<i>Kölatimmen</i> , C Sahlén Axelsson
fre 2 dec	12.00	Kyrkans hus	<i>Ernas SoppKök</i>
Sön 4 dec 2 sön i advent Guds rike är nära	14.00 18.00	Kyrkans hus Järnskogs kyrka	<i>Gudstjänst</i> , G Hölscher, K-A Öman <i>Julkonsert i traditionellt ton - Vi sjunger in julen med våra älskade sånger</i> , Järnskog-Skillingmarks kyrkokör, G Hölscher, A Kazen, K-A Öman
tis 6 dec	11.00	Nolby förs.hem/Eda	<i>Nolbyträffen</i> , "Julens sånger i våra hjärtan", Emelie Axelsson, C Sahlén Axelsson, B Nolgård Jeppsson
fre 9 dec	12.00	Kyrkans hus	<i>Ernas SoppKök</i>
Sön 11 dec 3 sön i advent Bana väg för Herren	11.00 14.00 18.00	Bruksgården/Sk-mark Köla förs.hem Eda kyrka	<i>Gudstjänst</i> , C Sahlén Axelsson, K-A Öman <i>Gudstjänst</i> , C Sahlén Axelsson, K-A Öman <i>Julkonsert</i> , Eda kyrkokör, Fredrik Helgesson, Marta Möller, Ylva Holmstrand, C Sahlén Axelsson, B Larsson
tis 13 dec	14.30 17.30 19.00	Träffpunkten Järnskogs kyrka Eda kyrka	<i>Andakt</i> , Julbön, C Sahlén Axelsson, B Nolgård Jeppsson <i>Luciatåg</i> med konfirmanderna, B Nolgård Jeppsson, S Karlsson, T Danielsson <i>Luciatåg med konfirmanderna</i> , G Hölscher, S Handzic, K-A Öman, C Skoglund
tor 15 dec	11.00 11.00 11.30	Köla förs.hem Solbacken Petersborg	<i>Kölatimmen</i> , Lucia, T Danielsson <i>Julbön</i> , G Hölscher, B Larsson <i>Julbön</i> , G Hölscher, B Larsson
fre 16 dec	12.00 18.00	Kyrkans hus Lersjöns kapell	<i>Ernas SoppKök</i> , julavslutning <i>Julbön</i> , T Danielsson, B Nolgård Jeppsson
lör 17 dec	18.00	Åmotfors kyrka	<i>Julkonsert</i> , Spirit Singers, Charlotta Birgersson, Robert Henriksson, G Hölscher, C Algesten
Sön 18 dec 4 sön i advent Herrens moder	11.00	Eda kyrka	<i>Gudstjänst</i> med stipendieutdelning, avtackning av Anna Fredricksson, G Hölscher, B Nolgård Jeppsson
mån 19 dec	18.00	Kyrkans hus	<i>Julkonsert</i> , Maria Nilsson Snedsböl, Birgit Brinck, T Danielsson
lör 24 dec Julnatten Den helige natten	11.00 11.00 23.30	Järnskogs kyrka Åmotfors kyrka Eda kyrka	<i>Gudstjänst</i> , samling kring krubban, C Sahlén Axelsson, K-A Öman <i>Gudstjänst</i> , samling kring krubban T Danielsson, B Nolgård Jeppsson <i>Julnattsgudstjänst</i> , G Klaven, B Larsson, G Hölscher
Sön 25 dec Juldagen Jesu födelse	07.00 07.00 07.00	Eda kyrka Köla kyrka Skillingmarks kyrka	<i>Julotta</i> , Eda kyrkokör, T Danielsson, B Larsson <i>Julotta</i> , Köla kyrkokör, G Hölscher, B Nolgård Jeppsson <i>Julotta</i> , Järnskog-Skillingmarks kyrkokör, A Överby, A Kazen
Mån 26 dec Annandag jul Martyrerna	18.00	Köla kyrka	<i>"En stjärna gick på himlen fram"</i> , Julkonsert, Köla kyrkokör, Köla manskör, Fredrik Helgesson, sång, Mats Berglund, fiol, C Sahlén Axelsson, B Nolgård Jeppsson, piano/körledare, T Lundberg, körledare
lör 31 dec Nyårsafton	15.00 17.00	Köla kyrka Lamperudsgården	<i>Nyårsbön</i> , C Sahlén Axelsson, B Nolgård Jeppsson <i>Nyårsbön</i> , Kjell Handfast, B Nolgård Jeppsson
GOTT NYTT ÅR!			
Sön 1 jan Nyårsdagen I Jesu namn	14.00 18.00	Kyrkans hus Järnskogs kyrka	<i>Gudstjänst i nyårstid</i> , T Danielsson, B Nolgård Jeppsson <i>Gudstjänst i nyårstid</i> , Rebecka Hugne, trumpet, T Danielsson, B Nolgård Jeppsson
fre 6 jan Trettondedag jul Guds härlighet i Kristus	11.00 18.00	Köla förs.hem Eda kyrka	<i>Julfest för små och stora</i> , dans kring granen, A Överby <i>Trettondagskonsert</i> , Eda Kyrkokör, Köla manskör, Lena Olsson, Anna Vass, Christina Haglund Patel, Carin Skoglund, Kjell-Arne Öman, G Hölscher, B Larsson

lör 7 jan	12.00	Nolby förs.hem/Eda	<i>Julfest för små och stora</i> , dans kring granen, Kristina Myhrman, Peter Brorsson, G Hölscher
	15.00	Järnskogs förs.hem	<i>Julfest för små och stora</i> , dans kring granen, Kristina Myhrman, Peter Brorsson, A Överby
Sön 8 jan 1 sön e trettondagen Jesu dop	11.00	Missionskyrka /Ch-berg	<i>Ekumenisk gudstjänst</i> , Eda kyrkokör, T Danielsson, B Larsson
	15.00	Hiernegården	<i>Andakt</i> , Järnskog-Skilingmarks kyrkokör, G Hölscher, A Kazen
	15.00	Träffpunkten/Å-fors	<i>Andakt</i> , Köla kyrkokör, T Danielsson, B Nolgård Jeppsson
tis 10 jan	11.00	Kyrkans hus	<i>Förmiddagsträff</i>
tor 12 jan	11.00	Solbacken	<i>Andakt</i> , G Hölscher, B Nolgård Jeppsson
fre 13 jan	11.30	Petersborg	<i>Andakt</i> , G Hölscher, H Kim
fre 13 jan	12.00	Kyrkans hus	<i>Ernas SoppKök</i>
Sön 15 jan 2 sön e trettondagen Livets källa	11.00	Bruksgården/Sk-mark	<i>Gudstjänst</i> , G Hölscher, H Kim
	17.00	Åmotfors kyrka	<i>Soppa-</i>
	18.00	Åmotfors kyrka	<i>Mässa</i> , G Hölscher, H Kim
tor 19 jan	11.00	Köla förs.hem	<i>Kölatimmen</i> , C Sahlén Axelsson
lör 21 jan	18.00	Köla förs.hem	<i>Ekumenisk bönekväll</i> , Kjell Handfast, T Danielsson, H Kim
Sön 22 jan 3 sön e trettondagen Jesus skapar tro	11.00	Nolby förs.hem/Eda	<i>Mässa</i> , T Danielsson, H Kim
	14.00	Köla förs.hem	<i>Mässa</i> , C Sahlén Axelsson, H Kim
	18.00	Järnskogs förs.hem	<i>Mässa</i> , C Sahlén Axelsson, H Kim
tis 24 jan	11.00	Järnskogs förs.hem	<i>Jarnskestünna</i> , C Sahlén Axelsson
Sön 29 jan 4 sön e trettondagen Jesus är vårt hopp	11.00	Bruksgården/Sk-mark	<i>Gudstjänst</i> , G Hölscher, H Kim
	14.00	Kyrkans hus	<i>Gudstjänst</i> , G Hölscher, H Kim
	18.00	Åmotfors kyrka	<i>Gudstjänst</i> , G Hölscher, H Kim
tis 31 jan	11.00	Nolby förs.hem/Eda	<i>Nolbyträffen</i> , T Danielsson
tor 2 feb	11.30	Petersborg	<i>Andakt</i> , G Hölscher, B Nolgård Jeppsson
lör 4 feb	18.00	Järnskogs kyrka	<i>Ljsgudstjänst vid helgsmål</i> , C Sahlén Axelsson, A Kazen
Sön 5 feb Kyndelmässodagen Uppenbarelsens ljus	11.00	Köla kyrka	<i>Familjegudstjänst – familjefest</i> , barnkören Diamanterna, utdelning av dopänglar, B Nolgård Jeppsson, T Danielsson, C Sahlén Axelsson, kalas i förs.hemmet, lekar, sångar, överraskningar
tis 7 feb	11.00	Åmotfors kyrka	<i>Förmiddagsträff</i>
	11.00	Solbacken	<i>Andakt</i> , G Hölscher, B Nolgård Jeppsson
	14.45	Hiernegården	<i>Andakt</i> , G Hölscher, B Nolgård Jeppsson
	18.00	Järnskog	<i>Grillgudstjänst</i> vid verkstadslokalen, konfirmanderna medverkar, A Överby, T Danielsson
Sön 12 feb Sexagesima Det levande order	11.00	Bruksgården/Sk-mark	<i>Gudstjänst</i> , G Hölscher, H Kim
	18.00	Eda kyrka	<i>"När livet inte blir som vi har tänkt oss"</i> -Konsert för livet som trots allt går vidare. Anna Tunström, sång, Kicki Liljedahl, tvärflöjt, slagverk, Tobias Östlund, sång, gitarr, Pastoratets körer, kantorer och präster. I samarbete med Janssons begravningsbyrå
tis 14 feb	14.30	Träffpunkten/Å-fors	<i>Andakt</i> , T Danielsson, H Kim
tor 16 feb	11.00	Köla förs.hem	<i>Kölatimmen</i> , G Hölscher
lör 18 feb	18.00	Eda kyrka	<i>"Tusen och en pipa"</i> , Karin Graeber, Hanyoung Kim, C Sahlén Axelsson
Sön 19 feb Fastlagssöndagen Kärlekens väg	11.00	Järnskogs förs.hem	<i>Gudstjänst</i> , C Sahlén Axelsson, H Kim
	14.00	Köla förs.hem	<i>Gudstjänst</i> , C Sahlén Axelsson, H Kim
tis 21 feb	11.00	Järnskogs förs.hem	<i>Jarnskestünna</i> , T Danielsson
Sön 26 feb 1 sön i fastan Prövningens stund	11.00	Bruksgården/Sk-mark	<i>Gudstjänst</i> , G Hölscher, K-A Öman
	14.00	Kyrkans hus	<i>Gudstjänst</i> , G Hölscher, K-A Öman
	17.00	Åmotfors kyrka	<i>Soppa-</i>
	18.00	Åmotfors kyrka	<i>Mässa</i> , G Hölscher, K-A Öman

I kyrkomusikens och Luthers spår

Resan till Tyskland vårvintern 2022 – Del 2

Lördag 2 april: Vi reser med ett fullsatt reguljärtåg till Halle där vi ska besöka Franckesche Stiftung/Francke Foundations; idag en ideell utbildningsorganisation inrymd i ett komplex av historiska byggnader.

August Hermann Francke (1663-1727) var en tysk teolog, pietist och pedagog. Han var dessutom professor i österländska språk vid universitetet i Halle; alltså en högt bildad man i en tid när utbildning inte var möjlig för majoriteten och fattigdomen var utbredd.

Francke hade en vision om utbildning för föräldralösa barn som kunde förverkligas år 1695 tack vare en stor donation. I skolan undervisades barnen av studenter från universitetet och både pojkar och flickor deltog i undervisningen. August H Francke var tidig med att inse att alla borde få tillgång till undervisning, inte bara pojkar.

Lärosätet byggdes kontinuerligt ut med möjlighet till högre utbildning (Paedagogium) samt en latinskola 1697, och skolan och ett barnhem för föräldralösa barn stod klara år 1701. Ingången till barnhemmet är dekorerad med två örnar som sträcker sig upp mot solen. Där står också skrivet en vers ur Bibeln; ”men de som litat till Herren får ny kraft, de får vingar som örnar. De springer utan att bli trötta, vandrar utan att mattas.” (Jesaja 40:31)

För Francke var det viktigt med barnens moraliska bildning men hans tankar om att alla barn borde behandlas efter sin individualitet tog också en stor plats i hans vision. Hans välvilja för barnen som stod under hans vård lär ha varit stor.

Franckes vision och förverkligande av ett kristet, socialt och pedagogiskt projekt (diakoni) består i nutid av bland annat 3 förskolor, 4 skolor, teologisk fakultet, kreativtetscentrum för barn (Krokoseum), bokhandel, arkiv och ett historiskt bibliotek som innehåller 50.000 böcker.

4000 personer studerar, lär ut, arbetar och bor i lärosätet. Historiska fastigheter under 2:a världskriget och under sovjeteran förstördes av bomber och vägbyggen men har under senare år restaurerats.

August Hermann Francke beskrivs som en person med en varm människokärlek och en outtröttlig omsorg om sina medmänniskors upplysning och förbättring. Han lär även från år 1711 ha skickat uppbyggelseskrifter till svenska krigsfångar i Sibirien (åren efter slaget vid Poltava). Det livsverk han lämnat efter sig har också förgreningar ut till andra lärosäten i världen och har tjänat som pedagogisk förebild.

Sedan tidig medeltid fanns det i Sverige skolor (katedralskolor) som leddes av kyrkan och som hade till uppgift att utbilda blivande präster och alltså enbart gällde pojkar. Under reformationen, då Bibeln översattes till svenska, förändrades den svenska skolan och år 1686 blev det till och med lag på att föräldrar måste lära sina barn kristendom och att läsa. Bibeln skulle kunna läsas och förstås av var och en och till hjälp fanns en särskild Abc-bok med religiösa texter samt katekesen. Läsandet resulterade sedan i husförhör och på så sätt spreds läskunnigheten i vårt land. 1842 beslutades att alla församlingar i Sverige skulle ha en lärare och en egen skola där eleverna fick lära sig läsa, skriva och räkna samt få grundläggande kunskaper i kristendom och kyrkosång. Vålbärgade flickor kunde under 1800-talet få undervisning anpassad efter att de var just flickor, men 1905 infördes realskolan i Sverige och så småningom öppnades högre studier upp för alla barn och unga, alltså både för flickor och pojkar oavsett samhällsklass.

Efter besöket i Halle sätter vi oss återigen på tåget till Wittenberg, till mat och återhämtning inför morgondagens möte med reformationen och med Martin Luther.

Det historiska biblioteket i Halle.

Det stora skolkomplexet Franckesche Stiftung i Halle.

Här August Hermann Francke som står staty med en flicka och en pojke; två av de barn som han gav möjlighet till utbildning på sin Realschule i Halle.

Lutherhaus Wittenberg

Söndagen 3 april: Vi beger oss på förmiddagen till Lutherhaus, Martin Luthers hem under större delen av hans vuxna liv och en viktig plats i den protestantiska reformationens historia.

Martin Luther (1483-1546), präst, munk, tonsättare, professor och teolog är den som initierar den protestantiska reformationen. Som ung får han utbildning i latin, grammatik och religion och skickas vid 14 års ålder vidare till Magdeburg för aktade men dyra studier. Under detta år tvingas Luther liksom många andra mindre bemedlade studenter tigga på gatan för att få ihop till mat och beskriver senare detta studieår som "skärselden och helvetet."

Studier i Eisenach och Erfurt följer med höga examina som resultat. Teologi- och filosofistudier intresserar Luther, men Bibeln blir alltmer viktig för honom. Kort efter påbörjade juridikstudier lämnar han fakulteten för att bli munk. Under en dramatisk ritt genom åskväder och en blixtnedslag som är nära att träffa honom får Luther en uppenbarelse om att bli munk och går 1505 i kloster. Livet i augustinerklostret blir inte lätt för vår munk; hans andliga nit med fasta, bön, pilgrimsfärder och bikt gör livet mörkt och Luther beskriver senare denna tid som en tid av djup andlig förtvivlan. Efter ett år lämnar han novisstadiet och upptas i munkorden.

Luther prästvigs 1507 och 1508 börjar han undervisa i teologi på Wittenbergs universitet. Han fortsätter sedan med ytterligare kandidatexamina men kämpar hela tiden med sin kristna tro; dock ger han inte upp och blir 1512 teologie doktor vid universitetet i Wittenberg.

Den romersk-katolska kyrkan hävdade att endast tron på Gud inte räcker för att göra människan rättfärdig; endast sådan tro som manifesteras i välgörenhet och goda gärningar kan leda till frälsning. Orden låter bra, men var i verkligheten ett sätt att via avlatsbrev bland annat samla in pengar till påven Leo X:s bygge av Peterskyrkan i Rom. Pengarna från avlatsbrev hamnade inte bara i bygget av kyrkan, utan också i påvens och ärkebiskopen Albrekt av Brandenburgs egna fickor.

Luther är snarare av den åsikten att frälsning inte följer av goda gärningar utan är en fri gåva från Gud och att Bibeln är den enda källan till gudomligt uppenbarad kunskap. Han uttrycker också den för

påvedömet provocerande tanken att prästerskapet kan upprätthållas av alla döpta kristna och att präster inte är de enda förmedlarna mellan Gud och människorna.

1517 skriver Luther till Albrekt av Brandenburg och protesterar mot försäljningen av avlatsbrev. Han bifogar även sin disputation på ämnet "Avlatsbrevens makt och verkan" som senare kommer att kallas "de 95 teserna". Enligt forskaren Hans Hillerbrand avsåg Luther inte att starta en konflikt med kyrkan utan såg sin uppsats som en akademisk invändning mot kyrkans utövande av sin makt. Emellertid kan han inte låta bli att lite tillspetsat fråga: "Varför låter påven, som är rikare än Krösus själv, bygga Peterskyrkan med pengar från fattiga troende, snarare än med sina egna pengar?"

Historien berättar att Luther sätter upp de 95 teserna på slottskyrkans dörr i Wittenberg den 31 oktober 1517 och några månader senare blir de översatta och tryckta på latin och tyska och kan spridas både till Tyskland och övriga Europa. Påvedömet skickade flera sändebud för att debattera med Luther men också med avsikten att kunna tysta eller fängsla honom. Sändebuden misslyckades totalt med detta projekt. Efter att Luther 1520 skriftligen kallat påven för "den verkliga Antikrist" får han några dagar senare en påvlig bulla (kungörelse) om att han riskerar exkommunicering (bannlysning/uteslutning) om han inte gör avbön från sin skrift. Denna avbön är inget för Martin Luther och den 3 januari 1521 blir Luther således exkommunicerad av påven Leo X och den 25 maj samma år förklarar han fredlös vid fördraget i Worms. Fredrik III av Sachsen räddar emellertid Luther från att bli gripen och för honom i säkerhet på borgen Wartburg i Eisenach. Där kan han i lugn och ro bland annat översätta Nya testamentet från latin till tyska. Inspirerade av Luthers texter påbörjas ett radikalt reformarbete i Wittenberg. Reformerna orsakar emellanåt tumult; augustinermunkarna som stödjare Luthers tankar revolterar mot sin prior, statyer och ikoner slås sönder, magistraten fördöms och så småningom tvingas Luther återvända till Wittenberg för att lugna ner situationen. Säkerligen var dessa våldsamheter inte avsikten med hans skrifter och med hans verbala uppror mot den romersk-katolska kyrkan.

Porten där Martin Luther spikade upp de 95 teserna. Reformationen börjar här och vår protestantiska kyrka blir till.

Nu till historien om Katharina von Bora. En vårkväll i april i det stränga cisterianska klostret i Nimbschen planeras en flykt. 12 nunnor som läst och inspirerats av Luthers reformtankar flyr (med hjälp av bland annat Luther själv) i silltunnor från det kloster de tidigare upptagits i och egentligen inte får eller kan lämna. Dramatiken är säkert stor vid denna flykt och när nunnorna senare anländer till Wittenberg tas de omhand av munkarna med Luther i spetsen. Ensamma och ogifta kan dessa nunnor inte förbli efter flykten, så det planeras giftermål för dem alla.

Luther föreslår en åldrad blivande make till Katharina, men då säger hon något i stil med "ska jag gifta mig med någon så ska det vara med dig, Martin Luther!" Frankt talat av en frejdig framtida fru till Luther! Den 13 juni 1525 gifter sig den 42-åriga Martin med den 26-åriga Katharina och banar därmed väg för prästers möjlighet att få gifta sig. Äktenskapet verkar ha varit lyckligt trots pengabrist och paret får 6 barn varav 4 överlever till vuxen ålder. Luthers ord om sin fru: "Min Käthe är i allt så omtänksam och snäll mot mig att jag inte bytte ut min fattigdom mot Krösus alla rikedomar." Tidiga utbildningar av Luther visar en mager man, men efter några år med "Käthes" goda mat har vår reformator definitivt fått mer hull!

1526 startar Luther reformarbetet och upprättar en ny kyrkoorganisation, en ny form för gudstjänst, skriver en ny tysk mässa, formulerar katekesen (lilla och stora) och godkänner den Augsburgska trosbekännelsen (främst författad av Philipp Melancton) bland mycket annat. Så har det börjat formas som ska bli vår egen lutherska kyrka i Sverige. Martin Luther är en flitig psalmförfattare och komponerar även psalmer som går att finna i vår svenska psalmbok än idag. Psalm 237, "Vår Gud är oss en väldig borg" är nog den mest kända av hans hymner och lär vara inspirerad av Psaltaren 46. Orden "Ein feste Burg ist unser Gott" står med stora bokstäver på tornet till slottskyrkan i Wittenberg där Martin Luther ligger begravd.

De sista åren lever Luther i en ständig stress inför att kastas på bålet som kättare om den politiska situationen skulle vända. Han lider också av bland annat Ménières sjukdom med yrsel, svimning och tinnitus som följd. Luthers sista resa går till Eisleben, hans födelseplats, och den 15 februari 1546 (3 dagar före sin död) ägnar han åt att leverera en glö-

dande och antisemitisk predikan där han uppmanar till fördrivning av judar om de inte omvänder sig och blir kristna. Tiden som Luther lever i är i mångt och mycket djupt antisemitisk och på kyrkor finns inte alltför sällan kränkande utbildningar av judar. Hans inställning speglar en teologisk och kulturell tradition som betraktar judar som ett folk som gjort sig skyldiga till mordet på Jesus. Martin Luther är en komplex och komplicerad människa och det hat han känner hela sitt liv mot det judiska folket är anmärkningsvärt och motbjudande. Hans åsikter i detta ämne användes och utnyttjades också cyniskt och effektivt av nazisterna under andra världskriget.

Ett citat som tillskrivits Martin Luther är följande: "Om än världen skulle gå under imorgon, så skulle jag idag plantera mitt äppelträd." Otfried Czaika, vår kunnige guide, upplyser oss om att detta citat inte kommer från Luther, utan har formulerats av en okänd under senare delen av andra världskriget. Det världskrig som framför allt var förödande för just världens judar.

Martin Luther, som lärde ut att "alla är vi syndare och får mottaga nåden utan att själva ha förtjänat den" bör ju ha inkluderat sig själv i detta påstående. Han, som utmanade romersk-katolska kyrkans makt och dess avlatsbrev, som hade en ousinlig förtröstan på Gudstron som den enda räddningen och som gav oss vår lutherska kyrka var ju också en människa som alla vi andra.

"Himmel och jord skall förgå, men mina ord skall inte förgå."

Evangeliet enligt Markus 13:31

Birgitta Nolgård Jeppsson

"Tidevarv komma tidevarv försvinna, släkten följa släktens gång..."

Döpta, vigda och begravda i Eda - Köla pastorat under juli - september 2022

Eda

Döpta

Astrid Holmqvist
Leo Rauséus
Leon Hjalmarsson
Love Magnusson
Lias Guldbrandsson
Ragnar Haag Nilsson
Ella Bryntesson

Vigda

Sara Öster och Simon Hallquist
Malin Aarhus och Kenny Winås
Carola Olsson och Bengt Skanse
Emely Gill och Daniel Tollefsen
Ann-Charlott Mäntyranta och
Sven Lind
Carolin Nikolaisen Borrman och
Henrik Hagerud Auli
Marie Pihlgren och Jonatan Björneby

Begravda

Ingrid van Latestein
John Andersson
Leia Vestlund Berg
Jörild Nilsson
Arne Olsson
Pär-Erik Magnusson
Evert Magnor
Marie (Maja) Skoog
Ing-Britt Friis
Bertil Adolfsson

Järnskog

Vigda

Rebecka Löfgren och André Engen

Begravda

Arne Egeland
Ingrid Torpe

Köla

Döpta

Signe Engström
Aram Yildis
Melina Eriksson

Vigda

Sofia Älvstrand och Arnoldas Osipovas

Begravda

Rolf Lindquist
Solveig Malmstedt

Skillingmark

Vigda

Caroline Huebsh och Markus Schramek
Tanja Gietmann och André Ness
Elin Myrvold och Henrik Magnus

Begravda

Caisa Ekstrand
Iréne Carlsson
Björn Olsson

Åmotfors

Döpta

Alvin Aas Johansson

Begravda

Ester Harju

En hälsning från Kyrkogårdsförvaltningen

Ett bildkollage över året som gått med tillbakablickar på en del av de projekt som vi utfört vid sidan av de ordinarie arbetsuppgifterna. Äntligen har arbetslagen kunnat jobba tillsammans igen efter att pandemins alla restriktioner tagits bort. Vi har haft ett härligt år med ett otroligt bra gäng av säsongsarbetare och sommarjobbare som vi hjärtligt tackar med förhoppningen om återseende.

Minneslunden i Eda har utökats med ett nytt område för vaser och ljus. En stor insats har även gjorts för att rengöra och fylla upp många plattgångar till rätt nivå. Det sista styrsystemet för reglering av värme och klockringning installerades under året. Därmed är det lätt att inspektera, styra och reglera dessa funktioner via en särskild app som laddas ner i mobilen.

Kyrkfönstren i Järnskog har fått ny målarfärg under sommaren och nya pumphus för bevattning har installerats i både Järnskog och Köla. I Skillingmark har allt grus på kyrkogården byts ut mot stenmjöl, ett material som gör det enklare att ta sig fram även med rollator och rullstol.

Man har även påbörjat detta projekt i Järnskog och där har det gamla gruset använts för att fylla upp vägen ner till grillplatsen/naturstigen på kvarter 11 som anlades i vintras.

Britta Augustsson

Gröna skyltar

Kyrkogårdsförvaltningen har satt upp skyltar på vissa gravplatser med uppmaningen att kontakta förvaltningen i enlighet med de administrativa rutiner som finns för att leta rätt på gravrättsinnehavare.

För att gravböckerna ska bli ordentligt uppdaterade vill förvaltningen komma i kontakt med anhöriga eller andra som känner till något om anhöriga till den/dem som är gravsatt på gravplatsen.

Får inte kyrkogårdsförvaltningen kontakt med anhöriga finns risk för att gravplatsen kommer att betraktas som återlämnad till huvudmannen. Detta kan medföra att gravanordningen tas bort.

Är du anhörig eller känner till något om gravvården/gravrätten hör av dig till kyrkogårdsexpeditionen.

Telefon: 0571-38865 Mailadress: kerstin.elvierson@svenskakyrkan.se

Verksamheten som varit

Lördagen den 1 oktober döptes Charlie Oleniusson i Järnskogs kyrka. Här tillsammans med mamma Jannike och pappa Andreas samt fadderrarna Sabine Oleniusson och Nicklas Nesset.

Samma lördag döptes även Matteo Albertsson i Köla kyrka. På bilden syns även mamma Malin och pappa Martin samt fadder Elin och en del av alla de barn som kommit fram för att beskåda själva dopceremonin.

Per Eriksson Gagnef som tillverkat dopträdet, Birgitta Nolgård Jeppsson, Leif-Åke Glenberg, Britta Augustsson och Günther Hölscher.

Skördeauktion i Järnskogs församlingshem.

Pilgrimsgudstjänst i Klevan 28 augusti 2022. Från vän: Anna Fredricksson, Lena Olsson och Christina Höglund Patel.

Catarina "Titti" Lind berättade om projektet "Give a little with a great heart" i Tanzania.

Pilgrimerna samlas för en kort andakt innan vandringen.

Konfirmand Kickoff med Järnskogsgruppen!

På eftermiddagen den 16 september samlades konfirmanderna i Järnskogs församlingshem inför en Kickoff!

Efter gemensam förberedning av en magnifik Tacobuffé som senare avnjöts så fortsatte kvällen med musikquiz, tävlingar samt mörkerspårning. Strax före midnatt firade vi en mässa i Järnskogs kyrka sittandes på golvet under skenet av endast levande ljus. Detta var en speciell händelse som satte avtryck i ungdomarna: ”Det kändes heligt!” som en konfirmand uttryckte det.

Att få krypa till kojs i en kyrka var också en ovanlig och spännande upplevelse för ungdomarna som för övrigt sov lugnt hela natten.

Morgonen inleddes med tornuppstigning och beskådande av kyrkklockor samt en vacker utsikt.

Ledarna

Tony, Sara & Birgitta

Konfirmanderna firar nattmässa sittandes på golvet.

Hela gänget samlat i församlingshemmet.

Utflykt till Klöftasprecka

En konfa-tisdag i oktober gjorde Järnskogsgruppen en utflykt till den beryktade ”Klöftasprecka” som ligger i berget drygt en kilometer sydost om Järnskogs kyrka. Det var en verklig utmaning att ta sig uppför sprickan till fots, men väl uppe fick vi vår belöning i form av en hämförande vy över stora delar av Järnskogsbygden. I härlig höstsol avnjöt vi vår medhavda fika.

Konfirmandgänget samlade uppe på toppen av ”Klöftasprecka”.

Konfirmand Kickoff med Edagruppen!

Onsdagen den 14 september hade Edas konfirmandgrupp en liten uppstart i Köla.

Vi började med en tipspromenad som en av våra ledare Silvia hade gjort som handlade om kyrkan och dess tro. Efter denna utmaning så hade Carin förberett kyckling med pitabröd på pastoratets stora bålpanna ute på Kyrkudden. ”Wow! Inte korv med bröd, va lyxigt” sa en av konfirmanderna.

När alla ätit så lekte vi lite ”lära känna” lekar och vi ledare försökte lära oss alla namnen. Vi har i år en stor konfirmandgrupp i Eda med ca 30 konfirmander, vilket är superkul! Så nu ser vi fram emot ett kul och spännande läsår med alla roliga aktiviteter vi har framför oss.

Ledarna

Anna, Günter, Silvia och Carin

STÖD VÅRA BLOMSTERFONDER!

I Eda-Köla pastorat finns blomsterfonder i Järnskog, Skillingmark, Köla och Eda. Fondernas pengar kommer från kondoleanser vid begravningar. Pengarna förvaltas självständigt av de tre församlingsråden i enlighet med stadgarna.

Bidrag till enskilda, stipendier, äldreboenden mm

Belopp utdelas bland annat i form av punktinsatser till personer i församlingen med ekonomiska problem. En gång årligen utdelas stipendier till studerande ungdom i gymnasier och liknande. Andra exempel på bidrag är nationella eller internationella hjälpinsatser och till äldreboenden i pastoratet.

Beställning av kondoleans görs via pastorsexpeditionen.

0571 – 320 03 må-to kl 09-13

Andra fonder i Sverige

Som framgår av annonser i pressen finns det i samhället en lång rad andra organisationer runt om i Sverige som också förmedlar kondoleans där pengarna ofta går till organisationer av hjälp-och stödkaraktär

Lokala beslut och lokala bidragstagare

Vi marknadsför oss inte i andra tidningar eller med direktreklam. Men med denna ”blänkare” i KyrkNytt vill vi göra vår röst hörd och framhålla följande:

Dels att besluten om utdelning av pengar är lokalt förankrade i församlingsråden, *dels* är inriktade mot personer i församlingen (bortsett från landsomfattande hjälpinsatser) eller mot äldreboenden i pastoratet.

*Till minne av
Anna Andersson
har en gåva överlämnats till
Blomsterfonden i Järnskog*

Valfri hälsning

Bengt Bengtsson

Vill du skicka en kondoleans?

Stöd gärna våra blomsterfonder!

Eda bg 462 - 2783

Köla bg 762 - 1162

Järnskog bg 757 - 4882

Skillingmark bg 462 - 2957

Luciamanifest för alla flickors rätt till ett värdigt liv

Legenden om Lucia berättar om en flicka från Syrakusa på Sicilien. Hon levde på 300-talet och hon protesterade mot att bli bortgift. Hon hävdade rätten till sin egen kropp, sin tro och sina egna val. Lucia bröt mot förväntningarna att hon skulle lyda och underkasta sig. Idag minns vi den kraft som Lucialegenden manifesterar och tänker på alla dem som fortfarande kämpar för sina rättigheter. Alla människor är olika men har ett lika okränkbart värde. Inom varje enskild individ finns ett ljus. Vi tror på dess värme och på att låta ljuset fortsätta stråla, starkare för varje dag. Var med i kampen för varje flickas rätt till ett värdigt liv.

När man ser sig omkring i världen blir man fortfarande lätt mörkrädd. Trots att vi alla människor lever under samma himmel blir ungefär 30 000 flickor under 18 år bortgifta och 10 000 flickor könsstympade varje dag. Statistiken från FN berättar även att var tredje flicka och kvinna utsätts för könsrelaterat våld, oftast av en nära anhörig.

Men, ljuset lyser i mörkret och mörkret har inte övervunnit det. Det finns ljusbärare i alla åldrar som vågar ifrågasätta och utmana destruktiva kulturella mönster till förmån för positiv förändring i barns liv. Act Svenska kyrkan stödjer fler än 300 projekt i samarbete med partnerorganisationer. Arbetet sker genom långsiktiga relationer och starka samarbeten med lokala organisationer och kyrkor som själva bäst känner till vilken hjälp som behövs. Vi tycker att arbetet mot barnäktenskap är mycket angeläget eftersom flickor ska få säga ja till vad de själva vill. Vi vill att barn i det globala syd ska kunna skriva sin egen historia genom att få sin rätt till utbildning realiserad. Vi vill att flickors liv ska få vara hela och stöder därför arbetet mot könsstympning som fortfarande är ett utbrett problem i många länder.

Tillsammans kan vi ta ställning mot fattigdom, förtryck och orättvisor – i ord och handling. När du besöker kyrkan i samband med advent, Lucia och jul kan du vara med i rörelsen för en bättre värld genom tankar, böner och gåvor till arbetet för varje flickas rätt till ett värdigt liv.

BRYT EN TRADITION

Fler än **30 000 flickor** gifts bort varje dag

Legenden om Lucia berättar om en flicka som vägrade bli bortgift. Hon hävdade rätten till sin kropp, sin tro och sina egna val. Än i dag kämpar flickor runtom i världen för sina rättigheter.

act Svenska kyrkan

Vi lever alla under samma himmel och tillsammans kan vi göra skillnad.

SWISHA DIN GÅVA TILL 900 1223

Inträdestalong

Jag vill bli medlem i Svenska kyrkan

Namn: _____

Pers.nr _____
(ååååmmdd-xxxx)

Adress _____

Postnr _____

Ort _____

Underskrift _____

Kryssa för lämpliga alternativ:

- Jag är döpt i Svenska kyrkans ordning
- Jag är döpt i någon annan evangelisk-luthersk kyrkas ordning
- Jag är döpt i annan kristen ordning
- Jag är inte döpt, men vill ha mer information om Svenska kyrkan
- Jag är konfirmerad i Svenska kyrkans ordning
- Jag är konfirmerad i annan kristen ordning

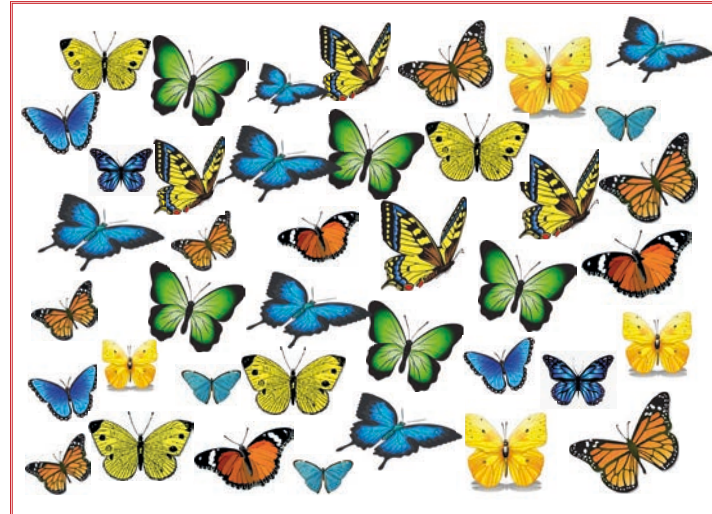
Välkommen till Svenska kyrkan!

Var god och sänd ifylld talong till

Eda-Kla pastorat
Köa församlingshem
673 96 Åmottfors

Barnens Hörna

Kan du hitta de två fjärilar som är lika?

Kyrkans ABC, forts

ABC

I kyrkan används ibland ord där det kan behövas en förklaring

TRIBUNBÅGE – Valvet mellan koret och sakristian (absiden).

TRIPTYK – En tavla (tex altartavlan) indelad i tre delar.

TRIUMFBÅGE – Valvet mellan kyrkans långhus och koret.

TROLOVNING – Trolovning mellan en man och en kvinna innebar en överenskommelse som var rättsligt bindande och som ingicks före bröllopet.

TURELL – litet ”extratorn” som är en påbyggnad på ett större torn.

TVÄRSKEPP – Även korsarm. Gångarna i de utbyggnader som ligger i rät vinkel från kyrkans långhus.

VALLFÄRD / PILGRIMSFÄRD – En resa under enkla förhållanden eller en vandring till en kyrka eller helig plats. Vandringen sågs under den katolska tiden ofta som en botgöring, en uppoffring, för att sona olämpliga gärningar (=synd). Här i bygden vandring till Nidaros (Trondheim) där den norske kungen Olof den Heliges relikier (kvarlevor) förvaras.

Han stupade i slaget vid Stiklestad 29 juli år 1030 under strid med en danskledd styrka. Olofsdagen i vår almanacka påminner om detta. Olof helgonförklarades senare. Slaget innebar kristendomens införande i Norge. (Den förste svenska kungen som döptes i ett kristet dop var Olof Skötkonung som år 1008 döptes i Husaby källa i Västergötland).

Pumpasoppa med kokosmjölk

Gör så här:

1. Förberedd grönsakerna. Skala pumpan och skär den i rejäla bitar. Fröna kan du rosta i panna och toppa soppan med.
2. Skär chilen i grova strimlor på längden, avlägsna fröna. Den här soppan blir ganska het. Om du inte gillar hetta minska på mängden chili. Tillsätt vitlöksklyftorna oskalade och lägg pumpa, chili och vitlöksklyftorna på en plåt.
3. Tillsätt oljan och rör om.
4. Stek pumpor, chili, och vitlöksklyftorna i 225 gr i 20-30 minuter tills de har fått fin färg.
5. Koka upp vattnet i en kastrull. Pressa ut vitlöksklyftorna från skalet. Tillsätt grönsaksbuljongtärningen, kokosmjölken och de rostade grönsakerna. Låt koka långsamt i 10 minuter.
6. Tillsätt kokosmjölk. Mixa soppan slät och smaka av med salt.

Du behöver:

- 1 butternutpumpa
- 1 chili
- 2-3 klyftor vitlök
- 2 msk olivolja
- 4 dl vatten
- 1 grönsaksbuljongtärning
- 2 dl kokosmjölk
- salt

Smaklig måltid